

CURTEA DE APEL GALATI

NR. 1516 / 1738 / 25.05.2022

În atenția: ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
Completul de soluționare a recursului în interesul legii

**Stimată doamnă judecător Corina-Alina CORBU,
Președinte al Înaltei Curți de Casație și Justiție,**

Prin Hotărârea nr. 31/2022, Colegiul de conducere al Curții de Apel Galați, în temeiul art. 514 din Codul de procedură civilă, a hotărât sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu recurs în interesul legii referitor la următoarea problemă de drept pentru care s-a constatat că în jurisprudență nu există un punct de vedere unitar:

Art. 52 alin. (2) din Codul Muncii, raportat la Decizia Curții Constituționale a României nr. 405/2016, își găsește aplicarea și în ipoteza dezincriminării faptei care a stat la baza formulării plângerii penale de către angajator, pe parcursul procesului penal (în faza de cercetare penală sau în faza judecătii), în considerarea caracterului exonerator de răspundere civilă contractuală a angajatorului al actului de dezincriminare al autorității, conform art. 1352 din Codul civil?

Situația avută în vedere este cea în care, după ce se soluționează procesul penal prin clasarea cauzei sau, după caz, prin achitare, pe motiv că fapta nu este prevăzută de legea penală, salariatul solicită obligarea angajatorului la despăgubiri pentru toată perioada suspendării contractului de muncă.

În consecință, vă trimitem atașat hotărârea Colegiului de conducere, sesizarea acestuia și anexele ce vizează aspectele de practică neunitară (hotărârile definitive identificate la nivelul unor instanțe din întreaga țară, precum și opiniile exprimate de judecătorii de la aceste instanțe).

De asemenea, atașăm și Memoriul prin care Banca Comercială Română SA a cerut Curții de Apel Galați declanșarea procedurii (mai puțin hotărârile menționate în anexele, care sunt deja atașate la sesizarea noastră).

Cu stimă,
Președintele Curții de Apel Galați
P. Cosmin Răzvan MIHAILĂ

Data,
25.05.2022

CURTEA DE APEL GALATI

În atenția: **ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE**
Completul de soluționare a recursului în interesul legii

Stimată doamnă Președinte Corina-Alina CORBU,

În temeiul art. 514 din Codul de procedură civilă, Colegiul de conducere al Curții de Apel Galați sesizează Înalta Curte de Casație și Justiție cu prezenta

CERERE
de
RECURS ÎN INTERESUL LEGII

În vederea unificării practicii la nivelul tuturor instanțelor judecătorești, pentru că în jurisprudență s-a constatat că nu există un punct de vedere unitar cu privire la următoarea problemă de drept:

Art. 52 alin. (2) din Codul Muncii, raportat la Decizia Curții Constituționale a României nr. 405/2016, își găsește aplicarea și în ipoteza dezincriminării faptei care a stat la baza formulării plângerii penale de către angajator, pe parcursul procesului penal (în faza de cercetare penală sau în faza judecătii), în considerarea caracterului exonerator de răspundere civilă contractuală a angajatorului al actului de dezincriminare al autorității, conform art. 1352 din Codul civil?

Situația avută în vedere este cea în care, după ce se soluționează procesul penal prin clasarea cauzei sau, după caz, prin achitare, pe motiv că fapta nu este prevăzută de legea penală, salariatul solicită obligarea angajatorului la despăgubiri pentru toată perioada suspendării contractului de muncă.

Practica neunitară a fost constatată în urma analizării răspunsurilor transmise de către instanțe, la solicitarea Curții de Apel Galați de a comunica hotărâri și un punct de vedere în această privință.

Conform art. V din O.G. 17/2015, prezentul act este valabil fără ștampilă.

I. Dispozițiile legale (și actele asimilate) incidente sunt următoarele:

Legea nr. 53/2003 privind Codul Muncii:

Art. 52 alin. (2) – În cazurile prevăzute de la alin. (1) lit. a) și b), dacă se constată nevinovăția celui în cauză, salariatul își reia activitatea anterioară și i se plătește, în temeiul normelor și principiilor răspunderii civile contractuale, o despăgubire egală cu salariul și celelalte drepturi de care a fost lipsit pe perioada suspendării contractului.

Decizia Curții Constituționale nr. 405 din 15.06.2016:

«(...) constată că dispozițiile art. 246 din Codul penal din 1969 și ale art. 297 alin. (1) din Codul penal sunt constituționale în măsura în care prin sintagma „îndeplinește în mod defectuos” din cuprinsul acestora se înțelege „îndeplinește prin încălcarea legii”».

Legea nr. 287/2009 privind Codul civil:

Art. 1352 – Fapta victimei sau a terțului

Fapta victimei înseși și fapta terțului înlătură răspunderea chiar dacă nu au caracteristicile forței majore, ci doar pe cele ale cazului fortuit, însă numai în cazurile în care, potrivit legii sau convenției părților, cazul fortuit este exonerator de răspundere.

II. Circumstanțele care au dat naștere problemei de drept pot fi sintetizate după cum urmează:

- angajatorul formulează plângere penală împotriva salariatului pentru fapte săvârșite în legătură cu serviciul, iar, în baza art. 52 alin. (1) lit. b) din Codul muncii, înainte ca textul să fie declarat neconstituțional prin Decizia Curții Constituționale nr. 279/2015, angajatorul dispune suspendarea facultativă a contractului individual de muncă;
- pe parcursul procesului penal, în faza de cercetare penală sau în faza judecătii, fapta care a făcut obiectul plângerii penale formulate de către angajator este dezincriminată. Avem în vedere ipoteza dezincriminării parțiale a infracțiunii de abuz în serviciu, prin Decizia Curții Constituționale nr. 405/08.07.2016, ceea ce conduce la o soluție de clasare a cauzei în temeiul art. 16 alin. (1) lit. b) teza a II-a din Codul de procedură penală („fapta nu este prevăzută de legea penală”). *Brevitatis causa* ne vom referi în continuare la „dezincriminare”, considerând că, efectul declarării neconstituționalității textului echivalează cu o dezincriminare;
- ulterior, în temeiul art. 52 alin. (2) din Codul muncii, salariatul solicită reintegrarea pe postul deținut anterior și despăgubiri civile egale cu salariul și celelalte drepturi de care a fost lipsit pe perioada suspendării contractului, apreciind că, în procesul penal i s-a constatat „nevinovăția”.

Problema de drept care se pune este ce a determina dacă, în ipoteza dezincriminării, având în vedere soluția din procesul penal – de clasare sau, după caz, de achitare, pe acest temei –, sunt ori nu aplicabile dispozițiile art. 52 alin. (2) din Codul muncii, pentru obligarea angajatorului la despăgubiri.

Din cuprinsul art. 52 alin. (2) din Codul muncii rezultă că textul are în vedere *două efecte distincte*, respectiv reluarea activității de către salariat (efectul *ex nunc*, generat de însăși încetarea cauzei suspendării contractului de muncă și reactivarea acestuia) și obligarea angajatorului la despăgubiri (efectul *ex tunc*), ceea ce presupune că, prin „constatarea nevinovăției” ar fi fost infirmată în procesul penal evaluarea și decizia angajatorului de a formula plângere penală și de a dispune suspendarea contractului de muncă, motiv pentru care ar trebui să fie angajată răspunderea acestuia față de salariat.

Ambele efecte presupun o condiție comună, și anume constatarea nevinovăției salariatului, iar obligarea la despăgubiri a angajatorului presupune, suplimentar, și îndeplinirea condițiilor răspunderii contractuale a acestuia, care constituie temeiul unei asemenea obligații.

Problema de drept care se pune este de a determina dacă, în ipoteza dezincriminării faptei penale, intervenită ulterior plângerii penale formulate de angajator și suspendării contractului de muncă, angajatorul răspunde sau nu contractual față de salariat sub forma despăgubirilor pe care textul de prevede.

Aceasta înseamnă că ar trebui să fie examinat impactul juridic al dezincriminării atât asupra condiției constatării nevinovăției, cât și asupra condițiilor răspunderii contractuale a angajatorului. Sub acest aspect, practica judiciară este neunitară în ceea ce privește interpretarea și aplicarea art. 52 alin. (2) din Codul muncii.

În măsura în care s-ar aprecia că dezincriminarea ar conduce la o „constatare a nevinovăției” salariatului, se pune problema în ce măsură acest eveniment legislativ (ieșirea din vigoare a normei de incriminare) poate reprezenta o cauză exoneratoare de răspundere pentru angajator.

Prin urmare, după determinarea modalității corecte de interpretare a cadrului legal fixat de dispozițiile art. 52 alin. (2) din Codul muncii, se impune unificarea practicii judiciare cu privire la întinderea noțiunii de „nevinovăție” prevăzută de art. 52 alin. (2) din Codul muncii, respectiv dacă aceasta trebuie interpretată în sens strict, fiind necesar să fie reținută cauza specială de clasare/achitare prevăzută de art. 16 alin. (1) lit. b) teza a II-a din Codul de procedură penală [„*fapta (...) nu a fost săvârșită cu vinovăția prevăzută de lege*”], sau în sens larg, adică al reținerii oricărei alte ipoteze de clasare, achitare sau încetare a procesului penal prevăzute de art. 16 din Cod de către organele penale, inclusiv ipoteza dezincriminării faptei.

III. Așa cum rezultă din practica judiciară analizată, cu privire la problema de drept s-au evidențiat două opinii principale.

1. Într-o primă orientare, instanțele au apreciat că, în ipoteza în care, în cursul procesului penal, s-a dispus clasarea cauzei în contextul dezincriminării faptei care a făcut obiectul plângerii penale [în temeiul art. 16 alin. (1) lit. b) teza I din Codul de procedură penală – *fapta nu este prevăzută de legea penală*], în realitate, „s-ar fi constatat nevinovăția” salariatului, iar în virtutea acestei *unice* condiții, fără a fi necesară verificarea celorlalte condiții ale răspunderii civile contractuale, angajatorul răspunde contractual în temeiul art. 52 alin. (2) din Codul muncii, fiind obligat la despăgubiri.

În această primă orientare observăm că nu sunt avute în vedere dispozițiile art. 52 alin. (2) din Codul muncii, care arată expres că salariatului „*i se plătește, în temeiul normelor și principiilor răspunderii civile contractuale, o despăgubire (...)*”. Așadar, nu sunt analizate condițiile răspunderii civile contractuale, considerându-se că dezincriminarea faptei penale este, singură, necesară și suficientă pentru obligarea angajatorului la despăgubiri, întrucât salariatul este „nevinovat”.

2. Într-o a doua orientare, instanțele au apreciat că, deși pe parcursul procesului penal este dezincriminată fapta ce a făcut obiectul plângerii penale, totuși aceasta nu echivalează cu „constatarea nevinovăției”. Nici în acest caz nu sunt analizate condițiile răspunderii civile contractuale, dar în considerarea faptului că nu este îndeplinită condiția prealabilă a „constatării nevinovăției”, astfel că este inutilă examinarea celorlalte condiții legale.

3. Într-o a treia orientare, identificată la nivelul Curții de Apel Cluj, a fost exprimată o soluție nuanțată, față de cele două orientări extreme din jurisprudență, în sensul că dispozițiile art. 52 alin. (2) din Codul muncii ar distinge între reluarea activității de către salariat și plata despăgubirilor, „*acestea din urmă stabilindu-se, așa cum în mod expres arată textul, în temeiul normelor și principiilor răspunderii civile contractuale, ce implică și ele condiția culpei, văzută însă distinct de cea penală*”. Instanța a reținut că, în situațiile în care procesul penal încetează fără a se pronunțata o hotărâre definitivă de condamnare, se creează o situație complexă în care:

- pe de o parte, nu s-ar fi îndepărtat prezumția de nevinovăție a salariatului prevăzută de art. 23 alin. (11) din Constituție, dar,
- pe de altă parte, nici nu poate fi reținută exercitarea de către angajator, în mod abuziv, a dreptului prevăzut de art. 52 alin. (1) din Codul muncii, ceea ce înseamnă că ne găsim într-o ipoteză în care operează, în tandem, câte o aparență de legitimitate în favoarea fiecăreia dintre părțile raportului juridic de muncă („*angajatorul având în favoarea sa aparența legitimității scopului de a-și proteja întreprinderea de influența unui angajat care este posibil să fi săvârșit o infracțiune, iar angajatul având în favoarea sa aparența de nevinovăție, dată de prezumția constituțională ce o reglementează*”).

Concluzia Curții de Apel Cluj este aceea că, în atare situații, instanța „*va avea de ales între cele două aparențe pe cea mai calificată, pentru a stabili în final cine a avut o mai mare legitimitate în cadrul acestui raport și deci care dintre participanți este mai puțin culpabil, în situațiile în care nu se constată o lipsă totală a oricărei culpe*” (Decizia civilă nr. 87 din 07.03.2017, pronunțată în dosarul nr. 454/112/2016*).

Această a treia orientare pune mai bine în lumină condițiile pe care art. 52 alin. (2) din Codul muncii le prevede pentru a se putea dispune obligarea angajatorului la despăgubiri, cu accent pe ideea că, oricum nu ar fi suficient să se constate nevinovăția (în sens negativ, pentru că nu a fost răsturnată prezumția de nevinovăție de care se bucură salariatul), pentru că mai trebuie să fie verificate, în persoana angajatorului, și îndeplinirea condițiilor răspunderii civile contractuale.

Opinia evidențiază, spre deosebire de celelalte două orientări, faptul că, pentru obligarea angajatorului la plata unor despăgubiri către salariat, trebuie să fie constatată atât nevinovăția salariatului, cât și îndeplinirea condițiilor răspunderii civile contractuale a angajatorului, nefiind suficient să se constate că nu s-ar fi înlăturat prezumția de nevinovăție a salariatului, cu atât mai mult cu cât soluționarea cauzei penale s-a făcut pe temeiul dezincriminării faptei, adică a unei împrejurări obiective, exterioare părților, care nu are legătură nici cu vinovăția sau nevinovăția salariatului și nici cu vreo culpă contractuală a angajatorului care s-a bazat pe legea în vigoare la data la care a formulat plângerea penală și a dispus măsura suspendării contractului de muncă.

III. În favoarea primei orientări s-au exprimat judecătorii de la următoarele instanțe de judecată:

- Curtea de Apel Iași – Secția litigiilor de muncă și asigurări sociale;
- Curtea de Apel Oradea – Secția I civilă;
- Curtea de Apel Craiova – Secția de litigiilor de muncă și asigurări sociale;
- Tribunalul Neamț – Secția I civilă și de contencios administrativ și fiscal;

Practica judiciară în favoarea acestei prime opinii este reprezentată de următoarele hotărâri:

- Curtea de Apel Iași – Deciziile civile nr. 333/2011, 230/2020, 320/2020, 213/2021;
- Curtea de Apel Oradea – Decizia civilă nr. 812/2018-A din 13.09.2018, pronunțată în Dosarul nr. 5091/111/2017;
- Curtea de Apel Craiova – Deciziile civile nr. 1162 din 13.04.2021 și nr. 3899 din 10.12.2021.

În favoarea celei de-a doua orientări s-au exprimat judecătorii de la următoarele instanțe:

- Curtea de Apel Suceava – Secția I civilă;
- Curtea de Apel Craiova – Secția de litigiilor de muncă și asigurări sociale;
- Tribunalul București – Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale (opinie majoritară);
- Tribunalul Giurgiu – Secția civilă;
- Tribunalul Ialomița – Secția civilă;
- Tribunalul Ilfov – Secția civilă.

Practica judiciară în favoarea celei de-a doua opinii este reprezentată de următoarele hotărâri:

- Curtea de Apel Suceava, Secția I civilă – Decizia civilă nr. 488/18.05.2021, pronunțată în Dosarul nr. 3135/86/2019;
- Curtea de Apel Craiova, Secția I civilă – Decizia civilă nr. 1683 din 30.06.2020;
- Tribunalul București, Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale – Sentința civilă nr. 6650 din 29.09.2017.

În favoarea celei de-a treia orientări s-a exprimat Curtea de Apel Cluj prin Decizia civilă nr. 87 din 07.03.2017, pronunțată în dosarul nr. 454/112/2016*.

V. În susținerea prezentei cereri, atașăm hotărârile judecătorești menționate, hotărâri prin care s-au pronunțat soluții diferite asupra problemei de drept supuse analizei. De asemenea, atașăm și opiniile judecătorilor cuprinse în răspunsurile primite de la instanțe cu privire la chestiunea pusă în discuție.

Subliniem că, deși practica judiciară nu este bogată, acest aspect nu este de natură a împiedica Înalta Curte de Casație și Justiție să se pronunțe prin decizie în recurs în interesul legii, așa cum reiese din jurisprudența instanței supreme (sens în care menționăm Decizia nr. 11/2018 pronunțată în dosarul nr. 3547/1/2017).

În concluzie, apreciem că se justifică intervenția Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru pronunțarea recursului în interesul legii.

Cu stimă,
Președintele Curții de Apel Galați
P. Cosmin Răzvan MIHAILĂ

Data,
25.05.2022